

นกและสัตว์ต่าง ๆ อาจเป็นพาหะแพร่โรคไก่ได้

(Wild Birds and Animals Can Be Carriers of Poultry Disease)

โดย Dr. Jere R. Backman

ผู้แปล ม.ร.ว. อำนวยพร เกษมสันต์

ผู้เลี้ยงไก่หลายท่านอาจงงและมักจะมีปัญหาเกิดขึ้นอยู่เสมอว่า โรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในฝูงไก่นั้นเกิดขึ้นได้อย่างไร ทั้ง ๆ ที่โรงเรียนต่าง ๆ ก็ได้ใช้ความระมัดระวังในเรื่องความสะอาดปราศจากโรคโดยใช้ยาม่าเชื้อโรคที่ค้นพบใหม่ และเป็นที่ยอมรับกันแล้วเป็นอย่างดี ได้ใช้มาตรการในการป้องกันมิให้ผู้คนเข้าไปเดินเล่นพ่วนในโรงเรียนไก่ โดยสวมเสื้อผ้าหรือรองเท้าที่จะเพิ่มการนำโรคไปสู่ฝูงไก่ ฝูงไก่ที่มีหรือที่ซื้อมาจากฟาร์มที่ไว้วางใจได้ว่าปลอดโรค บ้างก็อ้างว่าได้ปฏิบัติตามวิธีป้องกันโรคที่ยอมรับนับถือกันในกลุ่มผู้เลี้ยงไก่ ซึ่งหลายคนที่ได้ปฏิบัติได้ผลดีแล้วทำไมโรคจึงเกิดขึ้นในฝูงไก่ของเราได้ ซึ่งโรคเหล่านั้นมันมาได้อย่างไร บ้างก็เลยพาลพะโล้ไปถึงโชคชะตาตนเองว่าต้องประสบเคราะห์กรรม หรือเป็นบุคคลที่มีแต่โชคร้ายอยู่เสมอเป็นต้น

จริงอยู่ ในบางกรณีผู้จำหน่ายไก่อาจเป็นสาเหตุ ที่คอยบันดาลเคราะห์กรรมให้แก่ผู้รับซื้อไก่ แต่โดยทั่วไปแล้ว ผู้จำหน่ายไก่ที่มีชื่อเสียงแล้ว เขามักจะไม่ยอมให้ชื่อเสียงนั้นเสียไปมักจะหลีกเลี่ยงไม่ยอมจำหน่ายไก่ที่เขาไม่ไว้วางใจว่าสมบูรณ์ ให้แก่ลูกค้าอยู่เสมอ

เมื่อใดที่มีโรคเกิดขึ้นสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือจุดเกิด และ ต้นเหตุของโรค บัญหามักจะเกิดขึ้นเสมอว่า โรคนี้มาจากไหนและมาได้

อย่างไร? คำตอบของปัญหาเหล่านี้มักจะนำไปสู่การแก้ไขโรคที่เกิดขึ้น และเป็นรากฐานที่สำคัญในการที่จะป้องกันมิให้โรคเกิดขึ้นได้อีก

เพื่อที่จะตอบปัญหาเหล่านี้ก็จะต้องพิจารณากันทุกแง่ทุกมุมให้ละเอียดถี่ถ้วน เสร็จแล้วจะแลเห็นว่าสัตว์และนกต่าง ๆ เป็นตัวเก็บโรค และเป็นพาหะนำโรคสู่ฝูงไก่ได้อย่างดี ตัวเชื้อของโรคไก่บางชนิดได้เคยแยกพบอยู่ในสัตว์และนกบางชนิดมาแล้ว ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้เห็นได้ว่าสัตว์และนกต่าง ๆ สามารถที่จะเป็นตัวเก็บโรคและเป็นพาหะนำโรคและเป็นต้นเหตุที่ทำให้เกิดโรคในฝูงไก่ได้

ได้มีวิทยาสารบางฉบับยืนยันการแยกพบเชื้อของโรคไก่ในสัตว์และนกต่าง ๆ แล้ว บางส่วนที่ได้พบจะได้นำมาเป็นตัวอย่างให้แลเห็นในที่นี้ ซึ่งตัวอย่างเขาวานพบว่าเป็นประโยชน์ยิ่งเมื่อนำมาพิจารณาถึงเหตุการณ์ในอันที่จะทำให้เกิดโรคหรือในขณะที่เกิดโรคหรือภายหลังเกิดโรคแล้วก็มี

เชื้อโรคของไก่ที่ได้แยกพบจากนกและสัตว์ต่าง ๆ

โรคไก่	เรื่องของโรค	นกและสัตว์
อหิวาต์เป็นไก่ (Fowl cholera)	พารลูเรลลา มัลโตซิคา	หนูต่าง ๆ, กระต่าย, มิงค์ นกพิลาป, นกกระจอก, นกโรบิน, ไก่ฟ้า ฯลฯ
CRD	มัคโคพลาสมา กัลลีเซปติคัม	หนูต่าง ๆ
โรคบิดในไก่	อัยมีเรีย	นกกระจอก, หนูต่าง ๆ
พยาธิภายนอก	หมัก, เทา, เท็บ	หนูต่าง ๆ
ซัลโมเนลโลซิส	ซัลโมเนลลา	หนูต่าง ๆ, นกกระจอก ฯลฯ

หากว่าเราจะพิจารณากันว่าจะเกิดอะไรขึ้นบ้างในขณะที่มีโรคเกิดขึ้น หรือภายหลังการเกิดโรค และเหตุการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเกิดขึ้นในขณะที่มีโรคนั้น ถ้ายทอดไปทำให้เกิดโรคในที่อื่นได้อย่างไรแล้ว จะเห็นว่า

นกและสัตว์ต่าง ๆ อาจเป็นพาหะแพร่โรคไก่ได้

๒๕

๑. ในขณะที่มีโรคเกิดขึ้น สถานที่โดยเฉพาะโรงเรือนจะเต็มไปด้วยโรค ซึ่งจะถูกขับถ่ายออกทางอุจจาระของไก่ที่ป่วย หรือไหลซึมออกมาจากไก่ที่ตายแล้ว

๒. พวกหนูต่าง ๆ จะวิ่งเล่นพ่วนอยู่ในโรงเรือน ในที่สุดหนูเหล่านี้จะเป็นผู้พาเชื้อโรคติดตามตัวและไปปล่อยไว้ในที่ ๆ ห่างจากการเอื่อมถึง ซึ่งจะเป็นการยากแก่การที่จะฆ่าเชื้อด้วยยาฆ่าเชื้อ

๓. นกต่าง ๆ ที่บินอยู่อย่างอิสระในการหาอาหารและหาสิ่งไปทำรัง ก็มีโอกาที่จะบินเข้าสู่โรงเรือนที่ติดเชื้อมาก่อนแล้วก็จะพาเอาเชื้อโรคติดตามตัวไปด้วย ซึ่งไม่มีโอกาสติดตามไปทำลายเชื้อโรคนั้นได้เลย

๔. เมื่อได้จำหน่ายไก่ที่มีโรคนั้นไปหมดสิ้นแล้ว โรงเรือนก็ว่างเปล่า และมีการทำความสะอาดโรงเรือนและฆ่าเชื้อด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อโรคต่าง ๆ

๕. ในขณะที่หนูและนกต่าง ๆ ก็กระจัดกระจายหายไปอยู่ที่อื่น เนื่องจากอาหารการกินไม่สมบูรณ์ เพราะโรงเรือนว่างเปล่า

๖. หลังจากนั้นก็มีคนนำฝูงไก่ที่มีสุขภาพสมบูรณ์เข้ามาอยู่อีก

๗. หนูและนกต่าง ๆ ก็เริ่มหวนกลับมาที่เดิมเพราะอาหารการกินเริ่มจะสมบูรณ์งองเส้นกงวาชั้น

๘. เมื่อหนูและนกต่าง ๆ เหล่านี้กลับมามีชีวิตที่เดิม ก็เท่ากับมาจากแหล่งเดิมซึ่งเป็นแหล่งที่มีเชื้อโรคเต็ม เชื้อโรคที่ถูกนำติดตัวไปก็เริ่มกลับมาสู่ถิ่นเดิมหรือโรงเรือนนั้นได้อีก หากว่าไก่ยังใหม่ไม่แข็งแรงพอก็มีโอกาสคว่ำโรคนั้นให้กลับเกิดขึ้นที่เดิมอีกได้

ด้วยเหตุนี้เอง นกและสัตว์ต่าง ๆ อาจเป็นต้นเหตุที่ทำให้โรคเกิดขึ้นในฝูงไก่ของท่านได้เป็นอย่างดี เช่น โรคอหิวาต์เป็ด-ไก่, โรค CRD, โรคบิด และโรคไก่อื่น ๆ อีกเป็นต้น ▲